

Cookie & Session

Bạn đã thật sự hiểu?

Lê Văn Quân

Ngày 4 tháng 8 năm 2025

Mở đầu câu chuyện

- Ngày xưa, khi chưa có cookie hay session
- Server không thể phân biệt được người dùng nào đang truy cập.
- Lý do:
 - HTTP là giao thức **stateless**
 - Mỗi request độc lập, không “nhớ” request trước.

Khi không có cookie/session, server làm gì?

- 1 Gắn ID vào URL (URL rewriting):
`/profile?user_id=123`
- 2 Dùng hidden field trong form:
`<input type="hidden" value="123" name="user_id">`
- 3 Theo dõi địa chỉ IP

Nhược điểm: không bảo mật, dễ giả mạo, không tiện lợi

Sự ra đời của Cookie

- **1994** – Lou Montulli (kỹ sư tại Netscape) đề xuất cơ chế Cookie
- Mục tiêu: giải quyết việc lưu trạng thái người dùng trong giao thức HTTP (vốn stateless)
- Cookie cho phép lưu một lượng nhỏ dữ liệu trên trình duyệt:
 - ID người dùng
 - Tùy chọn ngôn ngữ, giao diện
 - Phiên đăng nhập
- Sau này được chuẩn hóa trong **RFC 2109** (1997) → **RFC 6265** (2011)

Sự ra đời của Cookie

Cách hoạt động:

- 1 Server gửi header: `Set-Cookie: user_id=12345`
- 2 Trình duyệt lưu cookie vào máy
- 3 Trong các request sau, trình duyệt gửi: `Cookie: user_id=12345`

Nhờ vậy: Server có thể nhận biết user trong mỗi request

Vấn đề bảo mật với Cookie

- Cookie được lưu phía người dùng → người dùng có thể sửa!
- Ví dụ: `user_id=12345` tự đổi thành `user_id=1`
- Khi đó, người dùng có thể mạo danh người khác nếu server không kiểm tra cẩn thận
- Ngoài ra:
 - Cookie có thể bị đánh cắp qua XSS
 - Cookie gửi kèm mọi request → rò rỉ thông tin

Giải pháp ra đời: Session!

- Session bắt đầu xuất hiện và được chuẩn hoá khoảng từ năm 1996–1997
- Session lưu thông tin trên server, chỉ gửi ID cho client
- Cookie chỉ chứa `session_id`, không chứa thông tin quan trọng
- Người dùng không thể sửa dữ liệu session vì nó nằm trên server
- Nhờ đó: bảo mật tốt hơn, tránh mạo danh và can thiệp

Tình huống thực tế

- Trên một trang web xem phim
- Tôi là tài khoản **free**, còn bạn là **premium**
- Tôi lấy được cookie của bạn (auth_token, session_id, v.v.)
- Tôi gán vào trình duyệt của mình và... **truy cập được phim premium!**

Câu hỏi: Liệu chỉ dùng session là đủ để ngăn chặn?

Chỉ dùng Session liệu có đủ?

- Session lưu trên server – tốt hơn cookie thuần túy
- Nhưng: session_id vẫn gửi qua cookie → **có thể bị đánh cắp**
- Nếu attacker gán session_id vào trình duyệt họ → Server vẫn tin tưởng!

Kết luận: Session là cần thiết, nhưng **không đủ** để ngăn giả mạo!

Giải pháp chống giả mạo session

- Ràng buộc session với:
 - Địa chỉ IP gốc
 - Trình duyệt (User-Agent)
 - Device fingerprint (nếu cần)
- Hạn chế thời gian sống của session
- Sử dụng access token ngắn hạn + refresh token dài hạn
- Luôn kiểm tra quyền truy cập phía server có được phép xem phim không, trước khi gửi file video về cho trình duyệt

So sánh nhanh Cookie vs Session

Tiêu chí	Cookie	Session
Lưu ở đâu	Trình duyệt	Server
Bảo mật	Thấp	Cao
Dung lượng	~4KB	Tuỳ server
Thời gian sống	Tuỳ cài đặt	Tuỳ cấu hình

Ứng dụng của Cookie

- **Lưu tùy chọn người dùng:** Theme (tối/sáng), ngôn ngữ, layout cá nhân
- **Theo dõi giỏ hàng tạm thời:** Lưu ID sản phẩm trước khi người dùng đăng nhập
- **Theo dõi hành vi người dùng:** Dùng bởi Google Analytics, Facebook Pixel, v.v.
- **Ghi nhớ đăng nhập (Remember me):** Duy trì trạng thái đăng nhập qua nhiều lần truy cập
- **Quản lý popup/thông báo:** Ghi nhớ người dùng đã tắt thông báo, không hiển thị lại
- **A/B Testing:** Gán user vào nhóm A hoặc B để thử nghiệm giao diện

Ứng dụng của Session

- **Giỏ hàng trong e-commerce:** Lưu thông tin sản phẩm, số lượng theo session
- **Tạm lưu dữ liệu form:** Tránh mất dữ liệu nếu submit lỗi
- **Chống gửi form nhiều lần:** Xác thực token chống CSRF
- **Theo dõi user đang hoạt động:** Hiển thị trạng thái “online” trong hệ thống
- **Lưu vị trí điều hướng trước đó:** Redirect về trang trước sau khi đăng nhập
- **Lưu tiến trình thao tác:** Như trong các bước đăng ký nhiều bước (multi-step form)

Kết luận

- Cookie & Session là nền tảng cho mọi website hiện đại
- Từ chỗ “không thể nhớ ai” → Web cá nhân hóa, bảo mật hơn
- Giúp trải nghiệm người dùng trở nên mượt mà và đáng tin cậy